

اطلاع رسانی:

نشریه فنی مرکز مدارک علمی (مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران)

دوره چهارم شماره ۴۳

طرح هماهنگی شبکه اطلاع رسانی اروپا^۱ (اورونت)^۲

نوشته ملوین جان ویت

ترجمه و تلخیص مصطفی سید صادق

شبکه اطلاع رسانی اروپا یکی از شبکه های اطلاعاتی است که کشورهای اروپایی را به هم ارتباط داده و تسهیلاتی در جهت دسترسی آنان به بانکهای اطلاعاتی سراسر جهان در کلیه رشته های علوم و تکنولوژی به وجود خواهد آورد. این شبکه دارای تسهیلاتی بسیار عظیم و گسترده با برنامه های بسیار جدی است و از طرف کمیسیون جوامع اروپایی^۳، سرمایه عظیمی برای این منظور اختصاص یافته است. باید دانست سالها وقت لازم است تا این شبکه اطلاعاتی به صورت یک شبکه نمونه درآید.

حتی اولین گامهایی که در این زمینه برداشته شده است با مسائل و مشکلات عملی و سیاسی زیادی در حصول یک روش مورد توافق بین ۹ کشور عضو همراه بوده است.

مفهوم اورونت

در سال ۱۹۷۱ شورای وزیران جامعه اروپا^۴ به این نتیجه رسید که برای هماهنگ ساختن فعالیتهای اطلاعاتی کشورهای عضو باید یک شبکه اروپایی تولید اطلاعات و مدارک علمی و فنی تاسیس شود و برای این منظور از کشورهای عضو دعوت به عمل آمد تا در این زمینه برنامه ریزی کنند. این شبکه اطلاع رسانی در زمینه های وسیعی از مسائل علمی و فنی، اقتصادی و اجتماعی فعالیت خواهد داشت. طی دهسال گذشته از طرف بسیاری از سازمانهای بین المللی مانند - یونسکو^۵ شورای بین المللی مجامع علمی چکیده نویسی^۶ (ایکسو - اب) و نیز کمیته اطلاعات علمی و فنی همین شورا به نام (ایسکو - کوداتا)^۷ و سازمان همکاری اقتصادی و عمران^۸ (او. ئی. سی. دی.) روشها و سیاستهایی در جهت توسعه همکاریهای بین المللی پیشنهاد شده و در این راه گامهایی برداشته شده است. مع هذا همکاریهایی که از طرف این گونه سازمانها، به منظور اشاعه و انتقال اطلاعات صورت گرفته است، اثرات چندانی در انتقال اطلاعات از مرزهای کشورهای اروپایی نداشته

1

2- European Information Network (EURONET)

3 - commission of the European communities

4 - Council of ministers of the European community

5 - UNESCO

6 International Council of Scientific Unions through its Abstracting Board

7 - International Council of Scientific Unions through its committee on data for science and technology

8 - Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)

است و چنین فعالیتهایی بیشتر منحصر به زمینه های تخصصی مانند نظامهای اینیس^۱ و اندز^۲ برای فیزیک هسته ای یا نظام اسا - اس. دی. اس^۳ برای برقراری ارتباط مستقیم با بانک اطلاعاتی ناسا^۴ در ایالات متحده امریکا بوده است.

فعالیت‌های جامعه اروپا^۵ (ئی. سی.) بیشتر بر پایه سیاست‌های اطلاعاتی که بوسیله او. ئی. سی. دی. و یونی سیست^۶ توسعه و گسترش یافته است، قرار دارد و این شبکه عاملی برای گسترش و تکمیل مسائل برنامه‌ریزی این سازمانها خواهد بود. قرار است تا زمانی که حدود و ثغور فعالیت‌های او. ئی. سی. دی. وئی. سی. کاملاً مشخص و روشن نشده باشد، او. ئی. سی. دی. به طور مقدماتی به توسعه اطلاعات وئی. سی. به مسائل برنامه‌ریزی توسعه و مدیریت بپردازند.

برنامه کاری اورونت

برنامه جامع اورونت که از طرف شورای وزیران ارائه شده، برنامه ای ساده و منطقی است و در آن وظایف و برنامه کاری سالهای آینده این طرح در نظر گرفته شده است. قرار است این برنامه ابتدا با استفاده از شبکه ارتباط مستقیم اروپا که از طریق آن خدمات اطلاعات کتابشناختی به کشورهای مختلف می‌رسد شروع به کار کند و سپس سایر نظامهای ملی تخصصی موجود مانند نظام اطلاعاتی "موسسه اطلاعات و مدارک پزشکی آلمان"^۷ (دیم دی) یا نظام اختصاصی دو زبانه موسسه نساجی فرانسه به نام (تی توس)^۸ و شبکه پزشکی موسسه کارولینسکا در استکهلم یا لیبریس^۹ (شبکه کتابخانه ای در حال توسعه اسکاندیناوی) به آن افزوده شوند. هم چنین پیشنهاد شده است که اورونت از شبکه های ارتباط تلفنی مستقیم که بین کامپیوترهای نظامهای اطلاعاتی سیگال^{۱۰} و ئی. آی. ان. برقرار^{۱۱} خواهد شد، استفاده نماید. استفاده از شبکه‌های اطلاعاتی فوق و امکانات موجود، به دلایل اقتصادی، خود کفائی و توجیه وضع بازار کنونی استفاده‌کنندگان، روش بسیار مناسبی برای طرح اورونت خواهد بود.

1 - INIS

2 - ENDS

3 - ESA- SDS

4 - NASA

5 - European Community

6 - UNISIST

7 - Deutsches Institut für Medizinische Dokumentation und Information (DIMDI)

8 - Textile Information Treatment Users Service (TITUS)

9 - (LIBRIS)

10 - (CIGALE) یکی از شبکه های ارتباط مستقیم تلفنی فرانسه که در دست تاسیس است.

11 - E.I.N. (European information network)

این شبکه برنامه مشترکی است برای استفاده از کامپیوتر که تحت عنوان COST ۱۱ شروع به کار خواهد کرد.

در اجرای طرح اورونت تسهیلاتی از طرف نمایندگیهای شرکت پست و تلفن و تلگراف^۱ (پی. تی. تی.) نیز ایجاد خواهد شد، لیکن این تسهیلات نارسا بوده و هزینه زیادی در بر خواهد داشت. اجاره یک خط از شبکه تلفن و برخورداری از همکاریهای پی. تی. تی. (شرکت پست و تلفن و تلگراف) نیز راه حل کوتاه مدتی برای اجرای مراحل اولیه طرح اورونت خواهد بود. قرار است برنامه کاری اورونت بوسیله یک شبکه تلفن اختصاصی کوچک و با استفاده از نظامهای دیم دی. و سیگال شروع به کار کند. این برنامه بین سالهای ۱۹۷۷ تا ۱۹۸۵ با اضافه شدن شبکه های ارتباط تلفنی مستقیم مثل ئی. آی. ان. و شبکه اطلاعاتی اسکاندیناوی (اسکانت)^۲ و چند بانک اطلاعاتی دیگر و احتمالاً پاره ای از شبکه های تجارتي توسعه خواهد یافت. این امید وجود دارد که بعد از سالهای ۱۹۸۰ بهره برداری از شبکه اطلاعات بین المللی پی. تی. تی. پایان پذیرد و آنچه که قبلاً به این شبکه اضافه شده است به نظام اطلاعاتی اورونت منتقل گردد.

مطالعه برنامه ریزی های اخیر

اخیراً مطالعات زیادی در مورد دامنه فعالیتها، خط مشی ها و برنامه ریزی اورونت صورت گرفته است. یکی از این مطالعات پیش بینی تعداد استفاده کنندگانی است که بین سالهای ۱۹۷۶ تا ۱۹۸۵ از نظامهای پیوسته^۳ بازیابی اطلاعات، بر حسب موضوع، کشور یا تقسیمات کوچکتر جغرافیایی استفاده خواهد نمود. بر اساس این مطالعات پیش بینی می شود که تعداد استفاده کنندگان در اروپا به نحو چشمگیری افزایش یابد و تعداد آنها از ۶۰۰۰۰ نفر در سال ۱۹۷۶ به ۹۶۰۰۰۰ نفر در سال ۱۹۸۰ و ۲۳۵۰۰۰۰ نفر در سال ۱۹۸۵ برسد. در برنامه ریزی طرح اورونت برای کسانی که در آینده از خدمات اطلاعاتی کامپیوتر استفاده خواهند کرد، و تعدادشان هم رو به فزونی است، اولویت خاصی قائل گردیده اند. علاوه بر سازمان مجزایی که کلیه بانکهای اطلاعاتی را به وسیله شبکه کامپیوتری و ارتباط تلفنی اروپا در اختیار همگان قرار می دهد، هر یک از کشورها به طور جداگانه دارای یک یا چند مرکز کامپیوتری برای استفاده از بانکهای اطلاعاتی خواهند بود. بر اساس مطالعات انجام شده طرح فعالیتهای فعلی و آینده سه سال اول برنامه اورونت از طرف شورای وزیران به تصویب رسیده است و در آن یک سلسله فعالیتهای ویژه و بودجه لازم برای اجرای آنها در نظر گرفته شده است. برای سال ۱۹۷۵ تقریباً بودجه ای معادل ۲/۳ میلیون دلار پیش بینی شده و افزایش این بودجه برای دو سال آینده نیز به تصویب رسیده است. برنامه ریزی طرح اورونت با همکاری کمیته اطلاعات و دکوماناسیون علمی و فنی^۴ (سیدست) انجام

می پذیرد. این کمیته متشکل است از مدیران و متخصصان نه کشور عضو، متخصصانی که در زمینه مسائل اطلاع رسانی فعالیت دارند و در موقعیتهایی هستند که می توانند برنامه ریزیهای ملی

¹ - Postal telephone and telegraph (PTT)

² - Scandinavian network (SCANET)

³ - On line

⁴ - Committee for information and documentation on science and technology

خود را با برنامه‌ریزیهای ئی. سی. منطبق و هماهنگ نمایند. کمیته فوق کمیته مشورتی است و بیشتر در جهت رفع مشکلات و مسائل بنیادی فعالیت می نماید.

مشکلات سیاسی و عملی زبان شبکه

ئی. سی. به این نتیجه رسیده است که نظام غایی باید نظام چند زبانه باشد. این امر علاوه بر دلایل سیاسی، دلایل عملی نیز دارد. زیرا با اینکه بیشتر استفاده کنندگان قادرند از سرویسها و نشریات انگلیسی زبان استفاده کنند، مع هذا ارتباط مستقیم بین نظام های داخلی شبکه اورونت، با استفاده از زبان ملی خود استفاده کنندگان راحتتر و موثرتر خواهد بود، و زمانی نیاز به کاربرد این نظام های چند زبانه بیشتر احساس خواهد شد، که استفاده کنندگان آشنایی کمتری به زبان خارجی داشته باشند. به این جهت کوششهای زیادی به منظور تهیه و تکمیل اصطلاحنامه ای چند زبانه به کار رفته است و امید ضعیفی نیز برای ترجمه ماشینی آن وجود دارد. واژه نامه های کنترل شده میتوانند به طور موثری در نظامهای چند زبانه مورد استفاده قرار گیرند، ولی استفاده از برخی عناصر در زبان آزاد (طبیعی) برای پیگیری^۱ با محدودیتهای زیادی همراه است و در بسیاری از زبانها، ذخیره و بازیابی، با صرف هزینه های گزافی توأم خواهد بود. به این جهت ئی. سی. بر خلاف روشهای پی گیری از طریق زبان آزاد (طبیعی) - که در ایالات متحده امریکا متداول است - از روش بازیابی از طریق اصطلاحنامه ها استفاده خواهد نمود.

تاسیس شبکه اورونت به صورت شبکه ای مستقل قدمی است در جهت برقراری ارتباط و کنترل کلیه شبکه‌های اطلاعاتی موجود اروپا. در حال حاضر مسئولین طرح اورونت سعی دارند که شبکه‌های اولیه و مقدماتی اورونت خیلی سریع تاسیس گردد. این مسئولین بیشتر از این بیم دارند که مبدا بعضی از گروههای استفاده کننده کنونی، برای کسب اطلاعات مورد نیاز خود به سایر شبکه های اطلاعاتی به پیوندند و در آینده پس از تشکیل شبکه اورونت تمایل یا توانایی پیوستن به این شبکه را نداشته باشند، که در این صورت لطمه زیادی به کارائی و اقتصاد شبکه وارد خواهد شد. از مشکلاتی که برنامه ریزان طرح اورونت با آن مواجه هستند، مشکل به دست آوردن پروانه استفاده از بانکهای اطلاعاتی بزرگ و توزیع آن بین کشورهای عضو ئی. سی. می باشد. در حال حاضر پروانه استفاده از بانکهای اطلاعاتی مرکز چکیده نویسی شیمی^۲ و کتابخانه ملی پزشکی^۳ در اختیار بسیاری از سازمانهای اطلاعاتی اروپا قرار گرفته است، لیکن این پروانه منحصر به کشورهای طرف قرار داد بوده و حق اشاعه اطلاعات به سایر کشورها داده نشده است. بعضی از این قراردادهای بخصوص قراردادی که با مرکز چکیده نویسی شیمی منعقد گردیده بر اساس توافق مشترکی است که در زمینه فراهم آوردن اطلاعات برای خدمات کتابشناختی و داشتن حق رای در اداره امور به عمل آورده است. با این وصف شاید به سختی بتوان با لغو این قراردادهای ایجاد سازمان جداگانه ای مثل اورونت، نظام واحدی برای تمام اروپا به وجود آورد.

¹ - Search

² - Chemical abstracts service

³ - National library of medicine

بی توجهی به کتابخانه ها

بنا به گفته یکی از کتابداران، یکی از نقائص بزرگ برنامه ریزی طرح اورونت، بی توجهی نسبتا زیادی است که به اهمیت نقش کتابخانه ها و خدمات کتابخانه ای در این شبکه اطلاع رسانی شده است. بررسی برنامه‌های انجام شده نشان می دهد که متاسفانه در این طرح، کتابخانه ها تنها به عنوان اماکن تحویل و جمع آوری مدارک در نظر گرفته شده است و کوچکترین اشاره ای به اهمیت خدمات اطلاعاتی، و تلفیق خدمات اطلاعاتی سنتی و خدمات کامپیوتری آنها نشده است.

یکی از متخصصان امریکایی معتقد است که پاره ای از مسائل و به ویژه اهمیت نقش کتابخانه ها در برنامه‌ریزی طرح اورونت نادیده گرفته شده است. به عقیده او در کشورهای دانمارک، سوئد، انگلستان و فرانسه کتابخانه های عمومی و تخصصی بسیاری هست که می توانند نمونه های مناسبی از تلفیق خدمات اطلاعاتی سنتی و کامپیوتری به شمار آیند. او می گوید در طرح اورونت کوششی برای استفاده از تجربه و دانش کتابداران به کار نرفته است و تقریبا حدود ۵۰ نفر از برنامه‌ریزان کمیسیون ئی. سی و نظام های یونی سیست و او. ئی. سی. دی. کتابدار نبوده اند.

در هر حال طرح اورونت برنامه عظیمی است که در آن گروهی از متخصصان اطلاع رسانی فعالیت دارند و وظایف خطیری مانند گزینش بانکهای اطلاعاتی مناسب، گزینش و توسعه افزارگان^۱ دستورگان^۲ گزینش سیاستهای ارزش گذاری، پرکردن کمبودها، گسترش تکنیک های چند زبانه و توسعه استانداردها، به عهده آنها گذارده شده است.

هنگامی که شبکه اورونت آغاز به کار کند، کمیسیون ئی. سی. از فعالیتهای این شبکه در زمینه های شبکه ارتباطی دور برد، بازاریابی، هزینه ها و فعالیت های دیگری که بوسیله سایر سازمانهای ملی و بین المللی انجام می شود، بهره برداری خواهد کرد.

سال ۱۹۸۵ سالی است که کلیه کشورها از خدمات ایجاد شده بهره برداری کامل خواهند نمود. این امر به آنها امکان می دهد که در مسیر یک توسعه و تحول بزرگ قرار گیرند و این بدان معنی است که در دهسال آینده باید در انتظار تغییرات وسیعی در زمینه تکنولوژی بود و شاید این تغییرات بسیاری از مفاهیم برنامه‌ریزی امروزی را دگرگون کند.

[ابتدای صفحه](#)

^۱ – Hardware

^۲ – Software